

Handläggare
Peter Alexanderson

Till
Utbildningsnämnden
2022-02-17

Uppföljning av intern kontroll 2021, Utbildningsnämnden

Innehållsförteckning

Bedömning av nämndens interna kontroll	2
Uppföljning av nämndens internkontrollplan	4
Nämndens planerade uppföljning av den löpande kontrollen.....	4
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.....	4
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	4
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna	6

Bedömning av nämndens interna kontroll

 Tillräcklig

Analys

Utbildningsnämnden bedömer att den internkontrollen under år 2021 varit tillräcklig.

Utveckling under 2021

Förvaltningen arbetade med att utveckla internkontrollen under året. Arbetet ledde till att flera processer har förbättrats. Bland annat har arbetssättet med intern kontroll dokumenterats och förankrats hos stöd- och verksamhetsavdelningarna.

Internrevisionen är en viktig del av arbetet med internkontroll. När en internrevision är avslutad skickas protokoll till enheterna, grundskole- och gymnasiechefer samt avdelningschefer samt till ekonomi- och HR-enheterna. Enheterna ansvarar för att förbättra eventuella brister.

Enheterna återkopplar hur de arbetar med rutinerna samt hur dessa har förankrats bland medarbetarna under hösten.

I slutet av året rapporteras de övergripande resultaten till verksamhetsavdelningarna. Därefter görs genomgångar med ansvariga grundskole- och gymnasiechefer samt avdelningschefer avseende eventuella brister på deras enheter.

Resultat 2021

Internkontrollplanen för 2021 omfattade

- prognossäkerhet
- kostnader för lokaler
- skolornas rutiner för bland annat ekonomi och personal
- säkerhetsarbete och behörighetsrutiner inom IKT

Förvaltningen har under året arbetat med att få ned byggkostnader bland annat genom att titta på möjlighet att få ned kostnader för lokalbyggnation genom modulteknik. Förvaltningen deltar även i det stadgemensamma arbetet för fler externa fastighetsägare av skollokaler, som syftar till att begränsa stadens behov av investeringar.

Under året har en gemensam process för åiterrapportering av enheternas prognoser använts. Den gemensamma processen innebär att prognoserna kvalitetssäkras.

Säkerhetsarbetet inom IKT har utvecklats genom en gemensam styrningsmodell för förvaltning och strategisk utveckling. Förbättringar har gjorts kopplat till objektförvaltningens arbete med informationssäkerhet och riskhantering. Bland annat har rutiner för arbetet med löpande risk- och

konsekvensanalyser, för att säkerställa att dataskyddsförordningen och informationssäkerhet efterlevs förtydligats och införts. Arbetet i samordningsfunktionen för informationssäkerhet och dataskydd har utvecklats genom kompetensutvecklingsinsatser och tydliggörande av rutiner och intern kommunikation inom området

Under 2021 genomfördes internrevisioner vid 39 enheter. Det motsvarar var femte enhet.

Vid internrevisionen kontrolleras enheternas rutiner inom fyra områden:

- Ekonomi. De största bristerna fanns i hanteringen av betalkort och representation. Bristerna består i huvudsak i att kvitton inte skannas i Agresso, syfte inte framgår samt att fakturor inte bifogas till överordnad chef när attestant gjort inköp eller deltagit i representation.
- Personal. Till största del var internkontroll för de personaladministrativa rutinerna tillräcklig. Delar som kan förbättras är kontroll innan löneutbetalning för att minska felaktiga löner och löneskulder samt enhetens dokumentation av utdrag ur belastningsregister.
- Avtal och upphandling. Till största del var internkontroll för avtal och upphandling tillräcklig. Flera enheter bör dock i större utsträckning följa rutinerna vid inköp från avtal.
- Övrigt. En viktig fråga var om enheten anmäler alla beslut enligt delegation till nämnden. Förvaltningen genomförde under året ett arbete för att öka antalet beslut som anmäls. Information togs fram om vad som gäller för beslut på delegation, hur delegationsordningen används och vilka beslut som ska anmälas till utbildningsnämnden.

De brister som hittas vid uppföljningarna av enheterna ligger till grund för hur och om vad förvaltningen kommer att rikta information till enheterna under 2021 för att förbättra internkontrollen.

Under 2022 fortsätter arbetet med att utveckla internkontrollen med fokus på tydlig uppföljning.

Uppföljning av nämndens internkontrollplan

Nämndens planerade uppföljning av den löpande kontrollen

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Process: Kompetensförsörjning

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Strategi	Uppföljning av antalet behöriga lärare	<p>Uppföljning av utvecklingen av behörighet- och rekryteringsläget för berörda skolor.</p> <p>Legitimationsgraden för skolor i kvartil 4 har en svagt uppåtgående trend. Legitimationsgraden har ökat från 94% till 96% för tillsvidareanställda och för samtliga anställda från 84% till 86%. För staden som helhet är dessa siffror 96% till 97% för tillsvidareanställda och 87% till 89% för samtliga anställda.</p> <p>Mätningarna har gjorts i februari 2020 och oktober 2021. Dessa siffror gäller grundskola då endast grundskolan har kvartilindelning.</p> <p>Rekryteringsläget för lärare har en uppåtgående trend i staden som helhet. Under april 2019 sökte i snitt 27 per lärarannons och under april 2021 uppgår det till 48 per annons. Det går inte att veta hur många som söker som är behöriga, men ökningen i sig indikerar på en markant trendförändring.</p> <p>Vid djupdykning i några rekryteringar gjorda på skolor i kvartil 4 framkommer att siffrorna inte skiljer sig markant i denna grupp jämfört med det sammanlagda för staden som helhet.</p>

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Process: Budgetföljsamhet

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Månadsuppföljning	Prognoser	<p>Ekonomi</p> <p>Enheterna gör prognoser sju gånger per år. Prognoserna kvalitetssäkras och större förändringar av budgetarna följs upp. Under året har en modell för prognosarbetet samt åiterrapportering av prognoserna till grundskole- och gymnasieområden genomförts som en del i utvecklingen av internkontrollen. Den innebär att prognoserna åiterrapporteras på samma sätt till alla områden.</p>

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
		<p>Resurseffektiva lokaler (beskrivet i VP)</p> <p>Under 2021 har förvaltningen tillsammans med SISAB tittat på möjligheten att få ned kostnader genom att bygga med moduler som byggnadsteknik. Arbetet med Gröndalsskolan och evakueringsskolan västerort fortskrider. Reviderat genomförandebeslut för evakueringsskolan togs under hösten 2021 efter att kostnadsökningar för mark konstaterats. Den kostnadseffektivitet som redovisats i ärendet är beroende av de projekt vars skolor ska evakueras, men därutöver finns potential att kraftigt höja kostnadseffektiviteten i det fall en ny plats kan identifieras för skolan efter att den upphört som evakueringsskola i Västerort.</p> <p>Utveckla underlag för inhyrningsbeslut</p> <p>Förvaltningen deltar i det stadgemensamma arbetet för fler externa fastighetsägare av skollokaler, som syftar till att begränsa stadens behov av investeringar. Förvaltningen anser att det är angeläget att staden tar fram en beräkningsmodell för inhyrning av lokaler med kommersiell hyra för att på rättvisande sätt jämföra kommersiella avtalsvillkor med samverkansavtalet med SISAB. Förvaltningen har i inriktningsärenden gällande externa inhyrningar redovisat utmaningar i det långsiktiga kostnadsperspektivet. En ny utmaning i samverkan med externa aktörer är minskande elevantalsprognoser.</p>

Process: Ersättning till annan huvudman

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Utbetalning av ersättningar	Löpande uppföljning av utbetalda ersättningar	<p>Föra statistik över antal fel och dignitet på fel</p> <p>Under 2021 har det förekommit tekniska problem med barn- och elevregistret avseende beräkning, integrering och utbetalning av ersättning till annan huvudman. Jämfört med 2020 har det dock varit färre incidenter över lag samt att de dessutom minskat i allvarlighetsgrad. Förbättringen bedöms vara på grund av den lösning som implementerades under HT 2020 och som åtgärdade en minnesproblematik i verksamhetssystemet. De tekniska problem som förekommit har normalt sett kunnat avhjälpas genom ordinarie support.</p>

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Process: Belastningsregister

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Kontroll av belastningsregister för de som arbetar med elever i skolan.	Rutin för kontroll av utdrag ur belastningsregister	<p>Internrevision</p> <p>Alla grundskolor kontrollerar utdrag ur belastningsregister. Gymnasieskolor gör på olika sätt eftersom det inte varit obligatoriskt att kontrollera utdragen. Ungefär 45% av enheterna har endast delvis tillräcklig kontroll. Jämfört med 2020 har kontrollen blivit bättre. Det absolut vanligaste felet är fortfarande att utdragen inte skickas in till personalakten. Risken med att inte skicka in utdraget eller en kopia av det till personalakten är att det kan bli svårt att visa efter en tid att skolan verkligen kontrollerat utdraget. En ny rektor kan då känna sig osäker, förvaltningen kan också ha svårt att visa att de gjort tillräckliga kontroller om det händer något.</p> <p>Under 2021 kom ny lagstiftning och krav på kontroll av belastningsregister gäller i och med den även för gymnasieskola och gymnasiesärskola. Reglerna för hur kontrollen ska dokumenteras har också förändrats. Det är viktigt att den interna kontrollen ökar inom området och att följa upp att den nya lagstiftningen följs.</p>

Process: Dokumenthantering

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Rutiner och regler kring dokumenthantering	Löpande av enhetschefer	<p>Internrevision</p> <p>I internrevisionen har anmälan av beslut enligt delegation till utbildningsnämnden granskats. Av enheterna har 25% tillräcklig kontroll av att beslut anmäls till utbildningsnämnden. Om inte beslut anmäls på rätt sätt kan de inte vinna laga kraft, det finns en risk om besluten ifrågasätts av någon att besluten behövs rivas upp och fattas på nytt. Vanligt är att enheterna inte anmäler nyanställningar av lärare och lärarvikariat, vilket innebär att anställningen kan överklagas långt efter den skett.</p> <p>Under 2020 togs ett stödmaterial fram i form av en checklista som delegater ska använda i samband med att de fattar beslut enligt delegation. Informationsinsatser har gjorts under 2021, i delegationsordningen har det förtydligats vilka beslut som ska anmälas till nämnd. Granskningsområdet kvarstår i internkontrollplanen för 2022.</p>

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
		<p>Internrevision</p> <p>Under året har enheternas kännedom om vilka dokument som ska skickas till personalakten undersökts. Det är 36% av enheterna som inte har tillräcklig kontroll avseende vilka dokument som ska skickas till den centrala personalakten. Stickprov har tagits på personalakter för att verifiera kontrollen. Risken med att rätt dokument inte finns i personalakten kan vara att felaktiga beslut avseende anställningen kan fattas om all information inte är tillgänglig.</p> <p>Kontrollmomentet kommer att kvarstå under 2022</p>
Rutiner och regler kring lönesättning	Löpande av enhetschefer	<p>Internrevision</p> <p>Granskningen har omfattat att granska att enheter har kännedom om vilka regler som gäller för att ändra lön vid sidan om ordinarie lönerrevision. Vid granskningen har 95% av enheterna tillräcklig kontroll kring ändring av lön. I andra sammanhang upptäcks ofta att beslut tagits på fel nivå i förvaltningen.</p>

Process: Inköp och avtalstrohet

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Effektivt inköp	Systemutnyttjande	<p>Internrevision</p> <p>Fyra femtedelar av enheterna har en tillräcklig kontroll inom området. Jämfört med året innan är det en ökning av enheter med god intern kontroll. Vanligast bristen är att enheten använder inköpssystemet i för liten utsträckning. Brister inom detta område leder till att enheterna kan få betalar för mycket för varor och tjänster. I förlängningen riskerar även förvaltningen viten till våra avtalsparter.</p> <p>Förvaltningen arbetar vidare med att öka användningen av inköpssystemet. Det sker både genom att ansluta fler avtal till systemet och genom informationsinsatser och utbildningar i inköpssystemet. Att öka användningen av inköpssystemet är en av de viktigaste åtgärderna för att öka den interna kontrollen avseende inköp i förvaltningen.</p> <p>Granskningsmomentet kommer att genomföras även 2022.</p>
Inköp	Kontroller enligt attest-/fakturarutin	<p>Internrevision</p> <p>Kontrollen har inneburit att undersöka vilka kontroller godkännare i Agresso gör vid fakturabetalningar. Fyra av fem enheter gör de kontroller som ska göras innan attest av faktura. En av fem enheter har mindre brister i sina kontroller, vid granskning av andra områden kan dock brister framkomma. Risken som uppstår när kontroller inte görs enligt rutinerna är att felaktiga utbetalningar kan göras.</p> <p>Granskningsmomentet kvarstår 2021. I nästa års granskning ska kontrollen förändras så att stickprov kan tas i större utsträckning än tidigare för att verifiera enheternas kontroller</p>

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
		Internrevision Andelen enheter som använder de upphandlade ramavtalen är hög. Nästa år kommer kontrollen att utvecklas och jämföra med enheternas direktupphandlingar.

Process: Inventarier

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Rutiner för inventarier, förteckning och inventering	Rutin för hantering av inventarier	Internrevision

Process: Kontanthantering

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Rutiner och regler för kontanter	Rutiner för firstcard, kontanthantering etc	Internrevision Granskningen innebär att användningen av First Card-kort och hanteringen av kontanter vid förvaltningen enheter granskats. Ungefär 85 % av enheterna har inte tillräcklig intern kontroll vid användning av First Card. Det är något sämre än 2020 då 70% av enheterna inte hade tillräcklig kontroll. Det är vanligt att enheterna har mindre brister i hantering av kortköp eller betalning av kortfakturor. Vanliga brister är att kvitton inte skannas och att fakturor som avser rektorers kort inte vidare distribueras till överordnad chef. Risken för oegentligheter är hög för kort, det är lätt hänt att kort börjar användas för privata kostnader. Därför är det viktigt att våra enheter följer de rutiner för att skanna och bifoga kvitton i Agresso samt vidarebefordra fakturorna så att de alltid attesteras av en överordnad chef. Dessutom innebär skanningen av kvitton en potentiell arbetsbesparing eftersom de är lättillgängliga om de efterfrågas av allmänhet, revision eller press. Granskningsmomentet kvarstår i internkontrollplanen 2022. Förvaltningen kommer även att genomföra en översyn av reglerna för inköpskort under 2022.

Process: Löneutbetalning

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
LISA självservice	Rutiner för rapportering i LISA	<p>Internrevision</p> <p>Under området har granskats vilka kontroller enheterna gör innan och efter löneutbetalningar samt enheternas arbete med att undvika löneskulder.</p> <p>De flesta enheter bedöms ha tillräcklig kontroll. Ungefär 30% av enheterna har mindre brister. Detta är samma resultat jämfört med 2020.</p> <p>Kontrollerna efter löneutbetalning fungerar något bättre hos enheterna. Bristerna varierar mellan att enheten inte följer upp alls på individnivå till att kontrollerna inte dokumenteras. Brister i kontrollen efteråt kan resultera i att lönekostnaderna blir för höga eftersom felaktigt utbetald lön inte upptäcks och löneskulder. Uppstår en löneskuld så innebär det ett stort administrativt arbete förutom olägenhet för den anställda.</p> <p>Granskningsmomentet kvarstår under 2022 eftersom enheternas kostnader till stor del består av personalkostnader. Brister i den interna kontrollen kan resultera såväl i för höga kostnader som i löneskulder.</p>

Process: Personalplanering

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Personalplaneringsprocessen	Uppföljning av anställningstider	<p>Internrevision</p> <p>I kontrollmomentet har enheternas arbete med bisysslor följts upp. Ungefär två tredjedelar har en tillräcklig kontroll över personalens bisysslor. De övriga enheterna kan enkelt avhjälpa bristerna genom att årligen informera sina anställda om reglerna kring bisysslor.</p> <p>Granskningen kommer även genomföras 2022.</p>
		<p>Internrevision</p> <p>I granskningsmomentet följs upp hur enheterna arbetar i det systemstöd som finns för att kontrollera anställningstid i samband med tidsbegränsade anställningar samt om konverteringar till tillsvidareanställning. 90% av enheterna gör de kontroller som ska göras i samband med anställningar avseende tidigare anställningstid eller varslar i tid när tidsbegränsade anställningar ska upphöra eller har kontroll när konverteringar av tidsbegränsade anställningar ska göras.</p> <p>Granskningsmomentet är med i internkontrollplanen för 2022.</p>

Process: Representation

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Rutiner och regler för representation (intern och extern)	Regler för representation	<p>Internrevision</p> <p>Granskningen har inneburit att rutiner för representation och enheternas information till anställda om mutor undersökts. Drygt 70% av enheterna gör något fel i samband med representation. Jämfört med 2020 är det något fler som har brister i sin kontroll. Vanliga fel är att deltagarförteckning och syfte inte bifogas i Agresso samt att fakturan inte vidarebefordras till överordnad chef. Riskerna med att inte hantera representation på rätt sätt är framförallt att förtroendet för verksamheten kan ta skada. Ingen av de granskade enheterna har en omfattande representation.</p> <p>De flesta enheter har tillräcklig kontroll och informerar sin personal om stadens riktlinjer kring mutor och jäv.</p> <p>Under 2022 kommer rutinerna för representation att uppdateras och informationsinsatser att genomföras. Granskningsmomentet kommer att kvarstå i internkontrollplanen 2022.</p>

Process: Systematiskt informationssäkerhetsarbete

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
IT	Säkerhetsarbete	<p>Förvaltningen avser ta fram instruktioner för att samtliga medarbetare ska genomgå de obligatoriska utbildningarna inom informationssäkerhet och dataskydd.</p> <p>Förvaltningen har informerat i flera olika kommunikationskanaler om de obligatoriska utbildningarna inom informationssäkerhet och dataskydd för att nå medarbetare så fler genomför dessa. Arbetet i samordningsfunktionen (förvaltningsövergripande organisation) för informationssäkerhet och dataskydd har utvecklats genom kompetensutvecklingsinsatser och tydliggörande av rutiner och intern kommunikation inom området</p> <p>Förvaltningen kommer att ta fram strategi för skolplattformen (se VP) Införande av ny förvaltningsorganisation PM3. (se VP) Konsekvensanalyser kommer att genomföras konsekvent.</p> <p>Projektet för införande av PM3 har genomförts i stort sett enligt plan och avslutas i början av 2022. Styrmodellen kommer att bidra till tydligare strategi för skolplattformen i samspel med grundskolans och gymnasieskolans handlingsplaner för digitalisering i skolan. Resultat och analys från användarundersökningen kommer också att ligga till grund för strategi.</p> <p>Förbättringar har gjorts kopplat till objektförvaltningens arbete med informationssäkerhet och riskhantering. Bland annat har rutiner för arbetet med löpande risk- och konsekvensanalyser, för att säkerställa att dataskyddsförordningen och informationssäkerhet efterlevs förtydligats och införts.</p>

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Säkerhetsarbete	Rutiner för behörigheter	<p>Förvaltningen avser ta fram instruktioner för att samtliga medarbetare ska genomgå de obligatoriska utbildningarna inom informationssäkerhet och dataskydd.</p> <p>Förvaltningen har informerat i flera olika kommunikationskanaler om de obligatoriska utbildningarna inom informationssäkerhet och dataskydd för att nå medarbetare så fler genomför dessa. Arbetet i samordningsfunktionen (förvaltningsövergripande organisation) för informationssäkerhet och dataskydd har utvecklats genom kompetensutvecklingsinsatser och tydliggörande av rutiner och intern kommunikation inom området</p> <p>Stickprovskontroller på behörigheter i identifierade system för de medarbetare som under året byter tjänst inom staden.</p> <p>Förvaltningen har i tidigare utredningar och kontroller konstaterat att det finns en förhöjd risk att behörigheter inte tas bort vid byte av tjänst inom den pedagogiska verksamheten. I utredning om behörighetshanering från 2019 förslås ett gemensamt system för hantering av behörigheter. Detta har ännu inte kunna prioriterats. Förvaltningen arbetar därför med att utveckla rutiner och blanketter för beställning och avbeställning av behörigheter samt kunskapshöjande insatser för att minimera risken.</p>

Process: Upphandling

Arbetsätt	Systematisk kontroll	Kontrollaktivitet
Upphandling	Uppföljning av avtal	<p>Internrevision</p> <p>Kontrollen har omfattat enheternas egenupphandlade avtal och uppföljningen av dem.</p> <p>De flesta enheter har bra uppföljning av sina avtal. I och med att lokalvård upphandlas gemensamt för förvaltningen är det färre avtal som enheterna upphandlar själva.</p> <p>Under 2022 kommer uppföljningen att förändras så att den fokuserar mer enheternas egna avtal och direktupphandlingar.</p>